Woeld is, waarin eener-
volk nadert, en ander-
oor het aangezicht des
sleet bijna radicaal uit,
ver te houden, dan of
ap tot onderlinge stich-
vangeliseerende meeting
wereld tot bekeering te

natuurlijk het Gerefor-
urlijke beginsel in de

wil, dat wij menschen
zicht van den Driemaal
sen, om door Hem ge-
en Hem eere te geven,
t beginsel niet tot zijn
et moet bij alle Eere-
gesmaakt worden, dat
genblik met den leven-
eeft, die ons zijn Woord
s toespreekt, die ons

dan ook de *Benedictie*
hartewensch van dien
toel, die u *alle* goeds,
en vrede toebidt, maar
nig, die zijn genade en
ekt, en die hiertoe zijn
gebruikt.
elling nu tusschen een
ot onderlinge stichting,
n 's Heeren volk voor
Heeren, is juist in den
scherp, zij het ook op
aan de orde gekomen,
van *muzikale* prediking.
s wel bekend, hoe met
e den stoot gaf. Minder
is, hoe ditzelfde denk-
che wereld al meer tot
er in den vorm van den
eid, en thans reeds ge-
den Eeredienst van de
eiden.
ijk tegen de gezelschaps-
spreken Gods door zang
in te voeren, dat ten
rs in den Dienst heeft

Woords, geestelijk te
n Heilige Israels weêr
ond te laten spreken,
uit de komedie te hulp
ingend te laten spreken

uyper ontvingen we het
laatsing als vervolg op
rtikelen.

het Calvinisme.

III.

1539 de eerste psalm-
ler Gereformeerde kerk
chenen, en wij hebben
angrijk aandeel Calvijn
eft gehad. Aan hem is
danken, dat de voor-
n Clément Marot, oor-
als tijdverdrijf voor het
goede is gekomen aan
gemeente.
indruk dit eerste psalm-
elingenkerk te Straats-
gen maakte, blijkt uit
jong student uit de Zui-
die in die dagen Straats-
een zijner bloedverwan-
schreef hij met haast
: „Des Zondags zingt
van David of een lied
ieuwe Testament. Deze
zingen allen te zamen,
vrouwen, in schoon
lijk is om te hooren.
ten, dat zij ieder een
nd houden, zoodat zij
nen raken. Ik had nooit
dit gezang der gemeente
naam zou zijn als het
t begin wel vijf of zes
ik begon te weenen,
ine gemeente zag, ver-
len, omdat zij de eere
Evangelie handhaafden,
et van droefheid maar
r ik hen zoo van goe-
ingen, den Heere dan-
n behaagd had hen te
aats, waar zijn naam
eerlijkt. Geen schepsel
een vreugde het geeft,
f en de wonderen des
ertaal kan zingen gelijk
het wonder dat in deze
et eerst al de liefelijk-
ezang werd gevoeld, de
or en na de prediking
aar een geheelen psalm
zelfde berichtgever ons
elt?
nde uitgaven, telkens
n 1539 tot 1542 van
ten, kunnen wij kort
iedenis dezer uitgaven
ondergeschikt belang
uiten medeweten van
Antwerpen, te Straats-
n waren te danken aan
redikheer aan het hof
enrijk, gouvernante in
blijkbaar een volledi ger
s psalmen in handen
e te Antwerpen druk-
Alexander tot de refor-
tte naar Straatsburg,
met deze uitgave be-
hij dankbaar gebruik

f Clément Marot zelf
s in het licht met een
Frans I. Deze bundel
en. Marot is blijkbaar
ste vijftien psalmen op
en, maar toen hij zag
beid niet vlug genoeg
it de overige psalmen
nog een vijftiental gekozen, nl. psalm 19, 22, 24, 32, 37, 38, 51, 103, 104, 113, 114, 115, 130, 137, 143.

Hoewel Marot voorzichtigheidshalve zijn arbeid vooraf door de Sorbonne liet onderzoeken en goedkeuren, en deze goe[illegible]ring aan het hoofd van zijn bundel staat afgedrukt, was hij toch blijkbaar niet gerust, hoe de Roomsche kerk deze uitgave zou opnemen. Het zingen der psalmen stond reeds in ketterschen reuk. Koning Frans, zijn beschermheer, die steeds dobberde tusschen reformatie en katholicisme, had weer een van die oogenblikken, dat hij geheel onder den invloed der inquisitie stond, en edict op edict tegen de ketters uitvaardigde. Marot, die op de wankele gunst van zijn grilligen meester niet durfde vertrouwen en onder de hand was ingelicht, dat hem een proces dreigde, nam plotseling de vlucht naar Genève.

Calvijn was daar reeds September 1541 met eere teruggekomen uit zijn ballingschap te Straatsburg. De raad was thans bereid geweest op zijn verzoek het psalmgezang in te voeren in de gemeente, en in 1542 was zelfs een nieuwe uitgave van Marot's psalmen te Genève verschenen. Marot kon er dus zeker van zijn, dat hij te Genève een welkom onthaal zou vinden. Calvijn zelf zocht hem op en meldde enkele dagen later, blijkbaar met vreugde, aan zijn vriend Viret, dat het Marot's voornemen was zich voorgoed te Genève te vestigen. Wat Calvijn vooral hoopte en verlangde was, dat Marot zijn arbeid van de berijming der psalmen voltooien zou.

Marot heeft slechts één jaar te Genève vertoefd. Hij kwam er in November 1542 en ging weer heen in December 1543. Voor de berijming der psalmen is dat jaar niet onvruchtbaar geweest. Onder de leiding van Calvijn werden de dertig door Marot reeds uitgegeven psalmen aan een strenge revisie onderworpen en zoo mogelijk nog meer in overeenstemming met den grondtekst gebracht. Voorts werden de psalmen, die Calvijn te Straatsburg reeds vertaald had, psalm 25, 36, 46, 91 en 138, door Marot deels verbeterd, deels door geheel nieuwe berijmingen vervangen. En eindelijk leverde Marot thans voor het eerst een berijming van psalm 18, 23, 33, 34, 43, 45, 50, 72, 79, 86, 101, 107, 110, 118, 128. Ook de Lofzang van Simeon en de Tien geboden, reeds door Calvijn berijmd, werden opnieuw vertaald door Marot, en hij voegde als nieuwe lofzangen er aan toe de Apostolische geloofsbelijdenis, het Onze Vader, de groetenis van den engel aan Maria (het Ave Maria der Roomsche kerk) en eindelijk een berijmd gebed voor en na het eten. Het aantal berijmde psalmen was hiermede tot negen en veertig gestegen, bijna een derde van den geheelen psalmbundel. De nieuwe uitgave zag te Genève het licht met een voorrede aan de Dames van Parijs.

Hoe gelukkig voor de kerk zou het geweest zijn, wanneer Marot rustig te Genève zijn waarlijk dichterlijke gaven onder leiding van Calvijn aan dezen heerlijken arbeid verder had kunnen besteden. Maar het heeft niet aldus mogen zijn. De hofdichter van koning Frans voelde zich hoe langer hoe minder in het strenge Genève thuis. Een eerste botsing ontstond reeds, toen de Kerkeraad zich weinig gesticht toonde over zijn berijming van de salutatio angelica, de „engelsche groetenisse", gelijk onze vaderen zeiden, omdat het Ave Maria al te sterk aan de Roomsche Maria-vereering deed denken, en daarom beval dit loflied ter eere van een mensch achter den Psalmbundel weg te laten. Wat er verder is geschied, weet men niet met volkomen zekerheid. Beza deelt alleen mede, dat Marot, opgevoed in een zeer slechte school en zijn levenswijze niet in overeenstemming kunnende brengen met de tucht van het Evangelie, Genève verliet. De beschuldiging, dat hij uit Genève vluchten moest omdat hij betrapt was op echtbreuk, mist voldoenden grond. Vermoedelijk lag de aanleiding tot zijn vertrek in de aanklacht tegen hem en Bonivard, een der bekende Libertijnsch gezinde burgers van Genève, ingediend wegens een spel trictac, dat zij saam hadden gespeeld. Maar de oorzaak lag dieper. De levensopvatting van Marot vloekte met die van Calvijn. Dat bleek, toen hij bij zijn vertrek als pijl van den Parth Genève, het Sion van Gods volk in die dagen, een heel noemde, waar hem het leven ondraaglijk was.

Zoo vertrok Clement Marot in December 1543 naar Savoye. Enkele maanden later, Augustus 1544, stierf hij te Turijn. Wel was zijn uiteinde droef. Hij ging heen in de volle kracht van zijn leven, nauwelijks zeven en veertig jaar oud, verre van zijn vaderland en koning, van zijn vrouw en kinderen, zonder zelfs een vriend aan zijn sterfbed te hebben, die hem de oogen sloot. Een droef voorbeeld van hetgene denzulken wacht, die tot geen besliste keuze tusschen God en de wereld konden komen.

Toch was zijn heengaan, trots de zwakheid van zijn karakter, een verlies voor de Kerk des Heeren, omdat daarmede de „harpe Israels" voor jaren tot stilzwijgen kwam, waaraan zoo zielverheffende tonen waren ontleend. Wel terecht mocht Beza zijn dood daarom aldus beklagen:

Las tu es mort saus auoir auancé
Que le seul tiens de l'oeuvre commencé
Et qui pis est, n'ayant laissé au monde
Docte poete, homme qui te seconde,
Voilà pour quoy, quand la mort te rauit
Avecques toy se teut aussi David. 2)

1) A. Erichson, L'Eglise Française de Strassbourg au seizeme siècle p. 21, 22.
2) Helaas, gij zijt gestorven zonder dat ge verder zijt gekomen dan het derde deel van het werk, dat gij begonnen zijt. En wat nog erger is, geleerde dichter, gij hebt niemand op de wereld achtergelaten, die in staat is u op te volgen. Ziedaar de reden waarom, toen de dood u wegnam, met u ook David stille zweeg.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: Van den heer W. G. Sijtsma te Gerkesklooster *f* 5; voor onze bibliotheek, van den heer Cavalje te Ede, enkele pakken Zendingsbladen en andere geschriften; door den heer Boegman te Kootwijk, van Mej. Mitze te Ede *f* 1.

Hartelijk dank. Vriendelijk verzoeken wij den vrienden, onze vele en velerlei behoeften te willen gedenken.

D. HULLEMAN,
Penningmeester.

Kootwijk, 10 Jan. 1899.

Het is ondergeteekende tot groote blijdschap Kootwijks scholen met volle vrijmoedigheid aan de vrienden van het Christelijk onderwijs te kunnen aanbevelen. Laat ons bedenken dat het is de zaak des Heeren. Dat de Heere trouwe houdt, blijkt. Was voor een jaar, na het overlijden van onzen beminden hoofdonderwijzer BAKKER, de toekomst duister, de Heere schonk aan school en gemeente in den heer RIENSTRA een plaatsvervanger, van wien wij zeggen mogen: „Van den Heere ontvangen."

God ontfermt zich op het gebed.

Ds. J. H. HOUTZAGERS.

Ondergeteekenden, die de scholen te Kootwijk aanbevelen, hebben zich bereid verklaard giften in ontvangst te nemen. Dr. A. KUYPER, Ds. B. VAN SCHELVEN, Ds. VAN LOON te Amsterdam, Ds. A. BRUMMELKAMP te 's Gravenhage, Ds. HOEKSTRA te Arnhem, Ds. G. VLUG te Nijkerk, Ds. KOFFIEBERG te Barneveld.

Uit de Pers.

In de *Friesche Kerkbode* vervolgt Dr. H. H. Kuyper zijn betoog over de genezing door het geloofsgebed aldus:

Ons laatste artikel toonde aan, dat de Heilige Schrift het gebruiken van geneesmiddelen nergens verbiedt, gelijk Ds. Hazenberg beweert, maar overal van de gedachte uitgaat, dat de kranken den geneesmeester noodig hebben, en dat in deze medische hulp een genadegave Gods aan den mensch geschonken is.

Als proeve, tot welke willekeurige uitlegging van de Heilige Schrift men de toevlucht moet nemen, om zulke theorieen te rechtvaardigen, deelen wij nog een kenmerkend feit mee.

Wij weren een vorig maal op het bevel, dat God zelf aan Hiskia gaf, dat hij een klomp vijgen moest nemen, daarvan een »pleister" maken en op het gezwel leggen, waardoor hij zoo doodelijk krank was. Nu is in de geneeskunde de zuiverende en uittrekkende kracht der vijgen bekend, en ook al ontkennen wij niet dat God op wonderbaarlijke wijze de werking van dit geneesmiddel in dit geval heeft gezegend, er ligt toch een aanduiding in, dat God het gebruik van geneesmiddelen niet afkeurt. Volgens Ds. Hazenberg is dit geheel onjuist. Deze »klomp vijgen" was geen geneesmiddel maar alleen een »teeken," evenals het baden van Naaman in den Jordaan, het slijk, dat Christus op de oogen der blinden streek enz. En als bewijs daarvoor beroept Ds. Hazenberg zich op Jesaja 38, waar, na de vermelding van den klomp vijgen, volgt: »En Hiskia had gezegd: welk zal het *teeken* zijn, dat ik ten huize des Heeren zal opgaan" (vs. 22). Uit dit slotwoord van het hoofdstuk blijkt, dat de »klomp vijgen" niet dan een »teeken" was. Staat men nu de gelijkluidende plaats op in II Kon. 20 : 8—9, dan vindt men dat Jesaja op die vraag geantwoord heeft: »Dit zal u het *teeken* zijn, dat de Heere het woord, dat Hij gesproken heeft, doen zal: zal de schaduw tien graden voorwaarts gaan, of tien graden achterwaarts keeren?" De Schrift leert dus uitdrukkelijk, dat het door Hiskia gevraagde teeken niet de klomp vijgen was, maar het wonder met Achas' zonnewijzer. Het is wel droef, dat een predikant, die aan twee theologische scholen gestudeerd heeft, nog zulke fouten maakt, die de eenvoudigste leek, mits hij iets van zijnen Bijbel weet, hem verbeteren kan. En nog droever is het wanneer zulk een zich opwerpt, om een nieuw Evangelie te verkondigen en de onkundige schare door zulke voorbeelden misleidt. Dat ook deze misleiding niet aan onkunde maar aan opzet zou te wijten zijn, willen wij ter eere van Ds. Hazenberg's karakter liever niet aannemen.

Thans komen wij aan de tweede stelling van Ds. Hazenberg, welke aldus luidt, dat overal, in Oud en Nieuw Testament, ons geleerd wordt, dat het gebed het door God aangewezen en door de heiligen gebruikte middel is om tot genezing te komen; dat dit gebed altoos en onfeilbaar hielp, en dat het gebruik van geneesmiddelen bij dat gebruik geoorloofd was.

Als bewijs hiervoor beroept Ds. Hazenberg zich op de wonderbare genezing van Mirjam, op het gebed van Moses; op de genezing der Israëlieten, die door vurige slangen gebeten waren, door het zien op de koperen slang, op de genezing van Hiskia op het gebed, en voorts op de genezingen door den Heere Jezus en zijne apostelen teweeg gebracht.

De vraag is dus, of uit deze wonderbare genezingen, die op het gebed geschied zijn, de regel mag worden afgeleid, dat God de Heere bereid is altijd en in ieder geval op het gebed een wonder te doen, om kranken te genezen? En als die vraag zoo gesteld wordt, gevoelt ieder wel hoe onjuist deze gevolgtrekking is.

De Schrift leert ons, dat op het gebed vele wonderen in vroeger tijd zijn geschied; op het gebed van Mozes is de Roode Zee gekliefd; op het gebed van Jozua heeft de zon stil gestaan in het dal van Ajalon; op het gebed van Elia is vuur van den hemel gedaald; op het gebed van den Heiland is het brood vermenigvuldigd; op het gebed der discipelen is Petrus door een engel uit de gevangenis verlost. Maar wie zal uit deze gebedsverhooringen afleiden, dat God ook nu bereid is, zoodra wij »het gebed des geloofs" opzenden, de golven voor ons te kliéven, de zon te laten stil staan, vuur uit den hemel te laten nederdalen, brood te vermenigvuldigen of de poorten der gevangenis te openen? Ieder weet, omdat de ervaring het ons elken dag leert, dat God de Heere zulke wonderen thans niet meer doet. En de reden hiervan is duidelijk. Deze wonderen waren noodig, zoolang de Openbaring Gods voortduurde, om het woord zijner profeten te bevestigen, (Deut. 19 : 22), maar nu de Openbaring is afgeloopen, nu wij de Heilige Schrift geheel bezitten en geen apostelen of profeten meer optreden, hield deze reden van zelf op. Uit het feit dat God in de dagen van Oud en Nieuw Testament op het gebed wonderbare genezingen heeft geschonken, volgt dus allerminst, dat God die altijd en overal wil doen.

Ds. Hazenberg gevoelt dan ook zelf wel hoe uiterst zwak dit betoog op de »wonderbare genezingen" is, en werpt het daarom over een anderen boeg. In Jesaja 53 staat, zoo zegt hij, dat de Heere Jezus ook onze krankheden op zich genomen heeft. Alle krankheid is een straf voor de zonde. De Heere Jezus heeft als onze Borg en Middelaar alle straffen, dus ook de krankheden voor ons gedragen. Daarom behoeft een Christen nooit krank te blijven, want Christus is ons ook tot »gezondmaking van het lichaam" gegeven. Evenals er daarom van Christus, toen Hij op aarde rondwandelde, een gezondmakende kracht uitging, waardoor alle kranken genezen werden, zoo behoeft men ook nu slechts door het gebed tot Hem te gaan om beter te worden.

Deze gedachte heeft bij den eersten oogopslag iets dat aantrekt en tot het hart spreekt. Het ideabeeld, wat zich daarin uit, is verleidelijk schoon. En toch behoeft men ook hier slechts na te denken, om te gevoelen, waar de fout der redeneering schuilt.

De Heere Jezus heeft ook voor ons gedragen den tijdelijken dood. De dood is evenzeer als de krankheid een straf over de zonde. Christus kon daarom van zich zelf getuigen: Ik ben de Opstanding en het Leven. En Hij heeft door het gebed, toen Hij op aarde rondwandelde, dooden opgewekt, om te toonen, dat hij machtig was den dood zijn prooi te ontrukken. En niet alleen dat Christus zelf dooden heeft opgewekt, ook Elia en Elisa hebben het gedaan en evenzeer de apostelen des Heeren. Maar volgt hier nu uit, dat Gods kind niet behoeft te sterven, of dat Christus nu nog op het gebed dooden levend maakt!

Er zijn dwazen geweest, die dit werkelijk hebben gemeend, die, evenals Elia, over een dood kind hebben heen gekropen, hun adem de verstijfde lippen hebben ingeblazen, gebeden hebben, dat de ziel in het lichaam zou terugkeeren, en vastelijk gelooft den, dat het wonder geschieden zou. En het wonder geschiedde niet. Maar wel kwam over hun eigen hart een groote donkerheid, als straf, omdat zij God hadden verzocht.

Alle idealisme, dat den vasten bodem der werkelijkheid verlaat, om op Icarusvleugelen op te stijgen, leidt tot diepen val. De overspanning des geloofs wordt door ongeloof gevolgd. De nuchtere werkelijkheid leert ons, dat krankheid en dood, die beide vreeselijke gevolgen van de zonde, ook al zijn zij door Christus voor ons gedragen, Gods kind in dit leven blijven treffen. De bitterheid van den vloek Gods is er om Christus' wille uit weg genomen, de dood is geen betaling meer voor de zonde, maar een afsterving der zonde en doorgang tot het eeuwige leven; de krankheid is geen straf meer, maar een kastijding tot heiligmaking of beproeving des geloofs, maar de wet blijft voor ieder mensch: het is den mensch gezet eenmaal te sterven, en de krankheid blijft een voorbode van den dood.

Wie dit idealisme predikt, rekent niet met het woord des Apostels, dat al deze hooggespannen verwachtingen ter neêr slaat: „Wij zijn in hope zalig geworden. De hope nu, die gezien wordt, is geen hope, want hetgene iemand ziet, waarom zal hij het ook hopen? Maar indien wij hopen hetgene wij niet zien, zoo verwachten wij het met lijdzaamheid." De Christelijke hope profeteert dat eens de laatste vijand, dat is de dood, zal te niet gedaan worden; dat in het Nieuwe Jeruzalem, dat uit den hemel nedergedaald, de Boom des Levens zal staan, wiens bladeren zijn zullen tot genezing der Heidenen, dan zal het blijken, dat krankheid en lijden, sterven en dood door Christus voor ons zijn gedragen. Maar deze hope, die haar grond vindt in Gods onwankelbare belofte, wordt nu nog niet gezien. Wij verwachten hare vervulling met lijdzaamheid evenals al het schepsel, dat der ijdelheid onderworpen is en met opgestoken hoofde de openbaring der kinderen Gods tegemoet ziet.

Van uit dat standpunt valt een helder licht op de wonderbare genezingen en opwekkingen van dooden door Christus en zijne Apostelen verricht. Zij zijn niet alleen een bevestiging van hunne zending, om de ongeloovigen te overtuigen, maar ook een steun voor het geloof. God de Heere heeft in den aanvang der Christelijke Kerk een voorproef geschonken van de heerlijkheid, die eens ons wacht. Onze hope is niet ijdel, want Christus heeft klaarlijk getoond, dat Hij de macht bezit om ziekte en dood te overwinnen bij een iegelijk die in Hem gelooft. Maar waar dat bewijs eenmaal geleverd was, waar de Christelijke hope in de wonderen van Christus een vast fundament bezat, daar verviel de noodzakelijkheid om deze wonderen voort te zetten, ja daar zou de Christelijke hope ophouden hope te zijn, wanneer de volle erfenis ons nu reeds was geschonken.

Ja nog sterker, zelfs in den tijd der wonderen, toen God de Heere op het gebed deze genezing werkte, was het volstrekt niet waar, gelijk Ds. Hazenberg beweerde, dat God op het gebed des geloofs iederen kranke genas en het gebruik maken van geneesmiddelen daardoor buitengesloten werd.

Het was niet waar, dat in gewone gevallen onder Israël en in de eerste Christelijke kerk geen medische hulp werd gebruikt. In de Wet wordt uitdrukkelijk voorgeschreven dat, wanneer iemand een ander bij een vechtpartij geslagen had, zoodat hij ziek werd, hij hem dan niet alleen vergoeden moest, wat hij door zijn ziekte verzuimd had, maar ook de kosten van zijn genezing moest betalen: »hij zal hem volkomen laten heelen" (Exod. 21 : 19). Reeds in den Talmud wordt op deze plaats gewezen als een bewijs, dat de medische hulp door God geëischt wordt. En dit is volkomen juist, want een »wondere genezing op het gebed" kostte althans in die dagen, geen geld.

Het is niet waar, dat ieder gebed des geloofs, door wien ook opgezonden, de krankheden genas. In I Cor. 12 worden de verschillende gaven opgenoemd, die de Heilige Geest destijds verleende. Vooraf gaat: Er is verscheidenheid der gaven, doch het is dezelfde Geest, m. a. w. de eene heeft deze, de ander gene gave, maar zij komen allen van denzelfden Geest. Onder deze gaven wordt nu ook opgenoemd de gave der gezondmaking: »een eenen anderen de gave der gezondmaking." En opdat men nu onderling over deze gaven niet twisten zou, besluit de Apostel: doch deze dingen werkt een en dezelfde Geest, *deelende aan een iegelijk in het bijzonder*, gelijkerwijs Hij wil (vs. 11). Hieruit blijkt dus zoo duidelijk mogelijk, dat de gave der gezondmaking een bijzondere gave was, die niet ieder bezat. Want van tweeën een: óf ieder gebed des geloofs kan den kranke genezen (gelijk Ds. Hazenberg beweert) maar dan was er geen afzonderlijke gave van gezondmaking noodig, óf deze gave der gezondmaking was een bijzondere, slechts aan enkele personen verleend (gelijk de Schrift leert), maar dan kan ook niet ieder gebed des geloofs den kranke genezen. Dit is zoo eenvoudig, dat zelfs de minst kundige het terstond vatten zal.

En eindelijk, het is niet waar, dat alle krankheden op het gebed verdwenen, of de gave der gezondmaking altoos werkte. Paulus, geenszins de minste onder de Apostelen, droeg een »doorn in het vleesch" om, waaronder zonder twijfel een lichamelijke krankheid moet verstaan worden, hoewel wij niet weten, wat deze krankheid was. Maar hoewel Paulus tot driemaal toe bad, dat God deze kwaal van hem mocht nemen, werd dit gebed niet verhoord, en kreeg hij alleen ten antwoord: Mijne genade is u genoeg. Timotheus was lijdende aan zwakheid van maag, maar er staat niet, dat Paulus voor hem bad en hij daardoor genas, maar dat Paulus hem aanried tegen dit maaglijden een »weinig wijn" te gebruiken. En als Paulus aan de Filippensen meldt, dat Epafroditus, zijn getrouwe medestrijder, krank is geweest tot nabij den dood, maar dat God zich zijner ontfermd heeft, opdat Paulus niet droefheid op droefheid zou hebben, (Filipp. 2 : 25—27) dan blijkt uit deze woorden duidelijk genoeg, dat deze gave der gezondmaking niet een soort tooverkunst was, die altijd en bij ieder werkte, maar in haar werking afhankelijk bleef van den wil des Heeren, en niet altijd hielp.

Zoo blijft dan voor deze leer van de »geloofsgenezing op het gebed" nog slechts één plaats uit de Heilige Schrift over, waar achter Ds. Hazenberg zich verschuilt, n.l. het bekende woord van den apostel Jacobus: »Is iemand krank onder u? dat hij tot zich roepe de ouderlingen der gemeente, en dat zij over hem bidden, hem zalvende met olie in den naam des Heeren; en het gebed des geloofs zal den zieke behouden, en de Heere zal hem oprichten, en zoo hij zonden gedaan zal hebben, het zal hem vergeven worden" (Jac. 5 : 14, 15). Schijnbaar heeft Ds Hazenberg met dit Schriftwoord zijn pleidooi gewonnen en is daarmede de zaak beslist. Hier wordt toch uitdrukkelijk aangeraden niet den doctor, maar de ouderlingen te roepen, en gezegd, dat hun gebed, mits in het geloof opgezonden, den kranke genezen zal.

Nu moet men, zal men de Schrift niet tegen de Schrift uitspelen, nooit vergeten, dat één Schriftuurplaats niet mag gebruikt worden om wat de Schrift overal elders leert te weerspreken. Omdat bij dezen zelfden Jacobus staat: Doch voor alle dingen, mijne broeders, zweert ganschelijk niet, noch bij den hemel, noch bij de aarde, noch bij eenigen anderen eed; daaruit mag niet afgeleid worden, dat de eed nooit geoorloofd is, want dan zou Jacobus in lijnrechten strijd komen met hetgeen de geheele Schrift ons leert, n.l. dat in geval van nood de eedzwering mag worden gebruikt.

Het is dus geen vonden of uitvluchten zoeken, maar de toepassing van een der eerste regels eener gezonde uitlegkunde, wanneer wij ook dit woord van Jacobus over de genezing in overeenstemming met de geheele Schrift verklaren. En dan kan dit woord niet beteekenen, dat de Christenen nooit de toevlucht mogen nemen tot een geneesmeester, want dan zou Jacobus in strijd zijn met het woord van Christus, dat »de kranken den medicijnmeester noodig hebben», en met de practijk van de heiligen uit die dagen, want Lucas, de Evangelist, was, ook na zijne bekeering, een »geneesmeester." Dan *kan* dit woord niet beteekenen, dat ieder gebed des geloofs door de ouderlingen opgezonden, den kranke genas, want dan zou er geen afzonderlijke »gave van gezondmaking» zijn geweest, die slechts enkelen in de gemeente bezaten, en dan kan dit woord niet beteekenen, dat zulk een gebed in alle gevallen zeker zou helpen, omdat, gelijk reeds terecht door andere uitleggers is opgemerkt, door de toepassing van dit middel de Christenen dan altijd hadden kunnen leven en nooit hadden behoeven te sterven.

Vraagt men hoe deze plaats dan is op te vatten, zoodat men niet in strijd komt met wat de Schrift ons overal duidelijk leert, dan blijkt, dat er maar één goede en gezonde uitlegging mogelijk is, nl. dat de Apostel hier spreekt over de »gave der gezondmaking». Deze gave was een sieraad, dat God toen aan enkelen schonk: deze personen, die daardoor boven anderen uitstaken, werden licht tot ouderlingen gekozen, en onder de ambtsdragers der gemeente kon men dus bij krankheid in de eerste plaats terecht. Daarom ried de Apostel Jacobus de kranken aan om tot deze »gave der gezondmaking» de toevlucht te nemen, die de ouderlingen of enkelen van hen bezaten; terwijl hij daarbij voegde, dat deze gave op het gebed des geloofs werken zou, natuurlijk wanneer het God aldus behaagde.

Dat dit metterdaad de bedoeling is, blijkt uit tweeërlei. Vooreerst daaruit, dat Marcus in zijn Evangelie 6 : 13 met bijna dezelfde woorden over deze zaak spreekt, waar hij mededeelt, dat Christus' discipelen »vele duivelen uitwierpen, en vele kranken zalfden met olie, en hen gezond maakten." Ook hier is sprake van het zalven met olie en de genezing, die daarop volgde, maar, zooals blijkt uit Marcus 16 : 17, 18: »dengenen die gelooft zullen hebben, zullen deze teekenen volgen: in Mijnen naam zullen zij duivelen uitwerpen, met nieuwe tongen spreken, slangen zullen zij opnemen, en al is het dat zij iets doodelijks zullen drinken, het zal hun niet schaden, op kranken zullen zij de handen leggen, en zij zullen gezond worden," is hier niet sprake van een genezing, die altijd volgt op het gebed, maar van een wonder, dat op een zelfde lijn staat met het duivelen uitwerpen, het spreken in nieuwe talen, het drinken van vergif, zonder dat het schaden zal enz., welke wonderen alleen in die dagen en zeker niet bij ieder geloovige zijn voorgekomen. Er is, dat is duidelijk, sprake van een buitengewone gave tot genezing, die God slechts aan enkelen verleende.

En nog duidelijker blijkt dit uit hetgeen de Apostel Jacobus zelf tot staving van zijn bewering dat »het gebed des geloofs» den zieke behouden zal, aanvoert, n.l. het voorbeeld van Elia, die door zijn gebed maakte dat het in drie jaren en zes maanden niet regende op aarde (Jac. 5 : 17.) Het is duidelijk, dat een gebed thans opgezonden tot God om den hemel te sluiten niet verhoord zou worden, omdat alleen Elia, staande in dat ambt, en optredende in die roeping, zulk een gebed bidden mocht, en daarbij zeker kon zijn van de verhooring. En zoo is het ook met het gebed tot gezondmaking. Ook dat gebed baatte volstrekt niet, wanneer de eerste de beste het op de lippen nam, alsof ieder gebed van een kind Gods de krankheden genezen kan; het deed alleen dan werking, wanneer die bijzondere personen, die God daartoe riep, zulk een gebed opzonden. Of wil men liever, het gebed hielp, wanneer de persoon de gave der gezondmaking van God ontvangen had, en gevoelde dat God wilde, dat hij in dat bepaalde geval die gave gebruiken zou.

Zoo blijft dan alleen nog de vraag over: of deze gave der gezondmaking nog bestaat, maar men gevoelt, dat deze vraag iets geheel anders is dan de leer van Ds. Hazenberg.

Volgens Ds. Hazenberg *is* er geen gave der gezondmaking, aan enkele personen, door God geschonken, maar is er een algemeene genezing van iederen zieke op het gebed des geloofs, door wien ook opgezonden.

Tegenover die stelling, die door de ervaring elken dag weersproken wordt, zijn wij met ernst opgekomen. De Heilige Schrift, het zal thans duidelijk zijn, leert daarvan niets. Al wat de Schrift ons leert is, dat, zoowel onder Oud als Nieuw Testament, God de Heere in enkele gevallen genezing op het gebed heeft geschonken, en dat Hij aan bepaalde personen, die zich daardoor duidelijk van anderen onderscheidden, de gave der gezondmaking heeft verleend.

Over de vraag, of deze gave evenals die der profeten, van het uitwerpen der duivelen enz. na het tijdperk der Apostelen is uitgestorven, en zoo ja, hoe dan te denken is over de genezingen, die thans op het gebed geschieden, spreken wij in een volgend artikel nader.

Ons komt voor, dat hier de juiste uitlegging gegeven is. Wat Jacobus zegt, sloeg uiteraard op zijn tijd, en is blijkens de verwijzing naar Elia, beperkt tot de buitengewone bedeeling, waarin God zijn bijzondere openbaring aan de wereld schonk.

Hiermeê is niet ontkend, dat ook thans nog psychologisch op krankheden van het lichaam kan worden gewerkt, en dat dit niet zelden tot hoogst verrassende resultaten leidt, gelijk dit met name bij de *Christian Scientists*, en in de Sion hall te Chicago te zien is. Maar dan is er geen sprake van *wonderen*, doch alleen van werkingen, die *vice versâ*, de eene maal van het lichaam op de ziel, en de andere maal van de ziel op het lichaam uitgaan.

Officieele Berichten.

(Met verkorting uit het Kerkblad van 13 Jan. '99.)

Kort Verslag van de Vergadering der Classis Amsterdam, gehouden te Amsterdam 14 Dec. 1898.

Amsterdam vraagt, of het een broeder en zuster, die voor acht jaar uit Kampen naar de voormalige kerk A. geattesteerd werden, staande onder den tweeden trap van censuur en die hun leven niet beterden, ook mocht afsnijden, of dat Kampen dit moest doen.

De Classis oordeelt, dat Amsterdam tot de afsnijding kan voortgaan.

Het verzoek van Amsterdam om tegen 1 Febr. a.s. Ds. C. A. Renier emeritus te verklaren, wordt billijk geacht en ter afdoening opgedragen aan Hilversum A en B in overleg met de Prov. deputaten ad examina.

Tevens werd aan Hilversum A en B opgedragen, namens deze Classis de deelneming van deze Classis in rijne beproeving aan Ds. Renier te betuigen en hem te danken voor de vele en gewichtige diensten, welke hij den kerken had bewezen.

Nog ontving Amsterdam toestemming om haren oudsten Leeraar Ds. P. van Son te ontslaan, die zijn ambt begeert neer te leggen om familie-omstandigheden, en „tot een anderen staat des levens over te gaan" volgens Art. 12 D. K.

Ook hem worde door den kerkeraad de dank dezer Classis overgebracht voor zijne goede diensten aan de kerken bewezen.

De circulaires van de kerken te Rotterdam B en Amsterdam, inhoudende het verzoek, dienaren des Woords aan te wijzen, geschikt en genegen om eene wettige roeping tot missionair predikant in overweging te nemen, wordt gesteld in handen van de BB. Ds. H. W. van Loon, Prof. Dr. F. L. Rutgers, Ouderl. te Amsterdam en S. J. Seefat, Ouderl. te Hilversum; Ds. B. van Schelven werd tot secundus benoemd.

In de a.s. Classicale vergadering zullen deze deputaten de vergadering van advies dienen.

Buiteuland.

Engeland. Het ontstaan van het ritualisme.

II.

Zij die in Engeland een middelweg tusschen Rome en de ultra-protestanten wilden bewandelen, hadden het te kwaad met de 39 artikelen der confessie van de Episcopaalsche kerk. De jongere geestelijken die den weg van het Ritualisme opgingen kwamen gedurig tot Dr. Newman met de vraag, hoe hij het maakte met de onderteekening der 39 artikelen die immers tegen Rome gericht waren. Newman greep naar de pen om de conscientiën dier personen gerust te stellen, maar deed het op eene manier die duidelijk bewees, dat het niet aanging om lid der Episcopaalsche kerk te blijven zoolang daarin de onderteekening der 39 artikelen geëischt werd. Immers de poging om die artikelen in overeenstemming te brengen met de Roomsche leer mislukte geheel. Enkele voorbeelden.

In art. 22 der confessie wordt geleerd dat de Roomsche leer van het vagevuur, van den aflaat, van de vereering en aanbidding van beelden en reliquieën, alsmede van de aanroeping der Heiligen zonder waarde is en ijdele uitvinding der menschen.

Newman merkt daartegenover op dat alleen de *Roomsche* leer over die zaken veroordeeld wordt, doch niet de *oorspronkelijke* leer. Het vagevuur is van dien aard, dat daardoor onze toestand veranderd en Gods oordeel ijdel gemaakt wordt. Als de aflaat afgekeurd wordt is in artikel 22 alleen bedoeld, die, welke gegeven wordt door pauselijke volmacht. Alleen afgodische eerbewijzen aan beelden en reliquiën is af te keuren. De heiligen aan te roepen is op zich zelf niet te veroordeelen, men mag alleen den heiligen niet geven wat God alleen toekomt.

De 39 artikelen kennen slechts *twee* sacramenten.

De Roomsche kerk kent er *zeven*. Maar Newman weet er raad op. Hij leert dat er sacramenten zijn in *ruimeren* en *engeren* zin. De Anglicaansche kerk belijdt daarom volgens hem twee sacramenten in engeren, maar zeven in ruimeren zin! Jammer maar dat van die sacramenten in ruimeren zin in de 39 artikelen niets te vinden was.

Het opmerkelijkste is wat Newman beweert over art. 39 waarin gehandeld wordt over de Mis. De Confessie der Episcopaalsche kerk leert, dat het een godslasterlijke fabel is, wanneer men zegt dat de priester Christus offert tot vergeving van straf voor levenden en dooden; een godslasterlijke fabel en verderfelijke bedrieging! Maar art. 31 is volgens Newman niet geschreven tegen de belijdenis der Roomsche kerk, maar alleen tegen bestaande dwalingen. Het artikel getuigt er alleen tegen dat de Mis onafhankelijk of verschillend zou zijn van het offer aan het kruis en dat de priesters, die haar bedienen er geldelijk voordeel uit trekken. Ook maakt hij de opmerking dat het artikel van Missen spreekt en dus *de Mis* niet kan bedoeld zijn, maar alleen de privaat-missen, die uit geldzucht in de Roomsche kerk gelezen worden.

Op deze treurige manier zocht Dr. Newman de menschen wijs te maken dat men Episcopaalsch blijven kon en de 39 artikelen blijven onderschrijven, zonder af te laten de Romaniseerende richting der nieuwe school te volgen. Hebben wij in een vorig artikel aangetoond dat het opkomend Ritualisme vele waarheden die door het rationalisme dier dagen op den achtergrond geschoven of geloochend waren, weder tot haar recht deed komen — waarmit is te verstaan dat ernstig denk